

pendere itd. — In kje se naglaša v resnici tako, kakor zahteva dr. Breznik? Na severnem Goriškem (vobče severno od Čepovana in Plavi), v velikem delu Gorenjskega (izjeme so: Selca, Trata i. dr.), na Koroškem, v ljubljanski okolici in v nekaterih štajerskih narečjih (n. pr. v laškem okraju). Pleteršnik je dal prednost naglašanju, kakor je v navadi v večini dialektov, zlasti na Dolenjskem, Štajerskem, Notranjskem in na Krasu. V tem vprašanju je Pleteršnikovo ravnanje menda splošno odobravati. Gorenjec Kopitar naglaša v svoji slovnici (1808): lómiti, mámiti, dáviti, vézati, klicati, máhniti (mahníti), góniti (goní ti), séliti (selíti), zéniti (ženíti), brániti (braníti), drémati (dremáti) itd. Oblike, ki jih navaja Kopitar šele na drugem mestu, so po dr. Brezniku edino slovenske, prve pa napačne! V Ziljski dolini se sliši: máhniti, skákati, drémati . . ., v Rožu na Koroškem naglašajo n. pr. brániti se, ljúbiti, dáviti, méšati, vézati . . ., torej „krivo“. Levec naglaša v „Slov. pravopisu“ hóditi, dasi mu je znano, da je tu mlajši naglas, in dasi daje v mnogih rečeh svojemu domačemu narečju prednost.

Da končam: Dr. Breznik si je pridobil s svojo korenito razpravo veliko zaslugo, moti se pa, ako meni, da je vse mlajše krivo, če se ne ujema s starejšim in pa z učenimi teorijami. Pleteršnikov „nestvor“ pa predstavlja naglašanje, ki je večini Slovencev domače in lastno. Nikakor tudi ni prikladen izraz „der oberkrainische Dialekt“, katerega rabi dr. Breznik, ker je več gorenjskih narečij; v Kranjski gori se govori drugače kakor v Št. Vidu, v Kamniku je narečje precej različno od loškega, bohinjskega itd.

Ivan Koštidl.

Paul Bourget, Le Tribun. Pariz 1911. — Znani literarni kritik, filozofski romancier in dramaturg je izdal novo igro, v kateri je izražena apologija rodbine. Kakor empirik Comte, romanopisec Balzac, naturalist Haeckel, smatra Bourget familijo za začetno celico v socialnem organizmu. Ost te trodejanke je naperjena proti moderni zablodi, pripisujoči posamezniku pravice, ki gredo edinole naravni skupini. To idejo je pokazal na socialistu Portalu, ki pride kot ministrski predsednik v položaj, da ne more praktcirati svojih individualističnih principov.

Portal vsebuje kričeč kontrast z vsakdanjimi ljudmi temperamenta, ki se dajo voditi od nagona, ne da bi si izdelali svetovni nazor, in ki torej redko zablodijo v konflikt. Tribun je ideolog, ki ima trdno filozofijo zgodovine, ima prepričanje; je presvedčen socialist, se bori proti kapitalizmu in govori s hipnotizujočo vervo kolegu Saillardu, naj ne demisionira vsled malenkostne „rodbinske“ sramote — žena ga je namreč ostavila — češ, vsak posameznik je popolnoma neodvisen od drugega v rodbini, oče in sin sta enako samostojna, žena in mož neodgovorna drug drugemu. Podedovani predsodki so davno razoroženi . . . Toda vsa argumentacija se zruši, ko tribunov sin, prideljen očetovemu kabinetu, poneveri 300.000 frankov, želeč pomagati iz hipne zadrege ljubljenci, soprogi očetovega prijatelja. Ko Portal odkrije infamijo, hoče biti le vesten šef in takoj ovaditi defraudacijo državnemu pravniku, kar ga v zadnjem trenutku preseneti sin z vprašanjem: Papa, naj se usmrtim? Te besede vzbude v uradniku očeta, ki ovadbe ne izvrši. Toda notranja muka ga grize, ker je kršil lastne nazore. Sramota, da je izdal samega sebe radi zastarelih predsodkov rodbinske solidarnosti, in očitki najboljšega prijatelja ga privedejo do sklepa, da zapusti ministrski stolec.

Bourget opisuje skoro v vseh delih high-life, visoko službo. Nepotrebno je poudarjati, da je izza Stendhala najgloblji psiholog francoske književnosti; toda ta smer ima nevarno kleč obširnosti in okornosti, kateri tudi on ni ubežal.

A. Debeljak.